

65 DE ANI DE LA FĂURIREA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Documente

Aniversăm anul acesta 65 de ani de la făurirea P.C.R., moment crucial din seria celor care au dus la schimbări fundamentale în viața poporului român. Istoria, ca memorie a generațiilor, cuprinzând în ea învățături folositoare și îndreptări sigure, lucruri dătătoare de energie și viață nouă, a înscris cu litere de aur în paginile ei acel 8 Mai 1921 — data afirmării, pe scena vieții politice și sociale, a partidului dreptății istorice a clasei muncitoare, partid care a condus-o pe drumul spre triumful socialismului pe pământul strămoșesc.

Evocarea unor eroice pagini din istoria muncitorimii noastre, rememorarea luptei pentru înfăptuirea idealurilor de libertate și dreptate socială, realizate prin prezentul grupaj de documente, au sensul unui omagiu adus eforturilor înaintașilor pentru transformarea vechilor structuri economico-sociale într-o societate mai bună și mai dreaptă.

Documentele selecționate ilustrează luptele duse de clasa muncitoare, în perioada 1899—1944, pentru revendicări sociale și economice, rolul jucat de partidul muncitorilor (indiferent de denumirile sub care și-a desfășurat activitatea) în polarizarea celor mai diferite categorii de oameni ai muncii supuși exploatării capitaliste, de la muncitori la funcționari, de la țărani la intelectuali, prigoana împotriva comuniștilor, între care se distingea tinărul luptător Nicolae Ceaușescu, eminentul conducător de astăzi al națiunii române, solidaritatea muncitorimii române cu lupta proletariatului din alte țări.

Selecția și transcrierea documentelor au fost făcute de arhiviștii Teodor Bucur, Ștefan Cervatiuc, Emilia Cohn, Eugenia Ciocan, Elena Ciucă, Valentina Costake, Ana-Cristina Halichias, Rodica Mușetoiu, Alexandru Nastovici, Octavia Nichifor, Silvia Popovici, Eleonora Rădulescu, Mioara Tudorică, Dimitrie Vișcu.

Redacția mulțumește și pe această cale tovarășului Ion Ardeleanu pentru sprijinul acordat.

Menționăm că în cazul anumitor documente am reprodus doar acele pasaje care interesau direct subiectul tratat, intreruperile fiind marcate prin paranteze drepte [...]. Intervențiile noastre în text pentru clarificarea sau completarea unor pasaje deteriorate ori ininteligibile au fost semnalate prin paranteze unghiulare (...).

1

1899 iunie 21. Sinaia. Raportul lui Henry Trotter adresat (ministrului de externe britanic), privind tulburările cu caracter socialist din județul Olt.

1899 iunie 21, Sinaia.
Scrisoare a col. Henry Trotter

My Lord,

Îregret că trebuie să vă informez în legătură cu o serie de serioase treburî care au avut loc la Slatina, în județul Olt (între București și Craiova) luna trecută, în care și-au pierdut viața numeroase persoane.

Dl. Kennedy în scrisoarea sa nr. 16 din 10 februarie trecut a informat în legătură cu unele tulburări socialiste care au avut loc recent în județul Olt și nu există nici o îndoială, că agitația socialistă a fost desfășurată în mod activ în rîndul țărănimii ignorante din acest județ și din județele învecinate.

Tulburările au avut loc în legătură cu recentele alegeri. Se pare că un anume dl. Bogdan Pitești — socialist — a candidat pentru un loc în camera Deputaților și a făcut promisiuni electorilor țărani din Olt că, dacă va fi ales, el va asigura împărțirea liberă a pămîntului, reducerea impozitelor și alte înlesniri.

În ziua alegerilor se spune că oficialitățile guvernamentale au avertizat pe amici și partizanii d-lui Pitești să-și dea voturile astfel încît rezultatul să fie alegerea candidatului guvernului și respingerea d-lui Pitești.

Aceasta a provocat mare indignare în rîndul țăranilor din județ care-și vedeau speranțele unei împărțiri libere a pămîntului spulberate.

Candidatul respins a depus o petiție împotriva alegerii adversarului său pe motivul abuzului de influență; guvernul a promis simbăta trecută încheierea unei anchete la Slatina, zi în care citeva sute de țărani au protestat.

În același timp, data anchetei a fost amînată cu citeva zile, iar țăranilor nu li s-a permis să intre în oraș. Numărul lor a crescut și ei s-au îndreptat spre gară care se află la o anumită distanță în afara orașului și au ocupat-o cu forța. Autoritățile locale s-au străduit fără rezultat să împrăstie mulțimea. Poliția și trupele aflate la dispoziție au fost suficiente pentru a menține ordinea astfel încît au fost trimise întăriri de la Craiova, care au sosit luni la ora, 2 p.m. pentru a face față țăranilor al căror număr a crescut la 3—4000 și care țineau ocupată gara.

La sosirea trenului cu trupe, generalul care comanda împreună cu procurorul general au încercat să împrăstie mulțimea în liniște, dar în loc să asculte de vocea rațiunii, mulțimea a atacat violent trupele din tren cu pietre și alte arme de mînă, inclusiv, se spune cu citeva revolvere. Cîțiva ofițeri și soldați au fost răniți și, în cele din urmă, după obișnuitul avertisment legal trupele au primit ordin să tragă în mulțime, care în cele ce a urmat a fost împrăștiată de cavalerie, după care țăranii au fugit spre casele lor și ordinea a fost restabilită.

Numărul răniților nu se știe cu certitudine, dar s-a aflat că unii soldați au fost omorîți de focuri de revolver, 14 țărani uciși și mulți alții răniți.

Au fost acolo trei batalioane de infanterie și două escadroane de cavalerie. Se spune că țăranii numărău 3—4000.

Ministrul afacerilor externe a dat asigurări la numirea sa că problema este închisă, dar se înregistrează o atmosferă alarmantă în rîndul populației din București care se teme că acest incident este numai premergător unor tulburări și mai serioase.

Am onoarea să fiu, Excelență, cu cel mai înalt respect al Excelenței Voastre preamuil servitor

Henry Trotter

Arh. St. București, colecția Microfilme Anglia, rola 190, vol. 139, f. 134.

2

1905 iulie 17, București. Notă referitoare la cuvîntarea ținută de I. C. Frimu la o întrunire a Cercului socialist „România Muncitoare“, asupra revendicărilor muncitorilor și mijloacelor de acțiune ale acestora.

Prefectura Poliției Capitalei
Serviciul de siguranță
Biroul de informații

1905.17/7

Notă

La ora 10 a.m. în strada Primăverii nr. 35, sala Bogacer, a avut loc întrunirea membrilor societății „România Muncitoare“ (cercul socialist); persoane prezente ca la 180.

[...] D-l Ion (C.) Frimu spune că clasa muncitoare poate să strige ani de zile și glasul muncitorilor nu se aude.

Muncitorii cînd au cerut o lege a meseriilor a fost instrucțiune dată la sala Constructori din partea unor indivizi precum sînt Iancu Brătescu, G. Stănescu, Tache Georgescu și alții, căci muncitorii au fost conștienți ascultînd și aderîndu-le propunerile lor. Răul este ignoranța cu care este stăpînită clasa muncitoare, noi neputînd a ține toate aceste, am căutat de a le da lumina, formînd o gazetă în care arătăm hojiile care se petrec în mijlocul muncitorilor; mai spune că guvernul a căutat întotdeauna de a desconsidera pe clasa muncitoare lăsînd-o lipsită de lumină, la toate adunările de cite 30—45 de meseriași își trimite agenți spre a le da rapoarte. Clasa stăpînitore de astăzi a pus taxe pe toate și dacă ar putea ar pune și pe lumina soarelui și pe aerul ce-l respiră muncitorii, grija guvernului este ca să ne stoarcă și ultima măduvă din oasele noastre; „și noi trebuie să stăm în acest caz?” Așadar, trebuie să ieșim pe străzi și să ne adunăm ca să le arătăm că sînt șarlatani, noi nu cerem altceva decît sporirea salariului și micșorarea orelor de muncă și noi cu toții să nu ne luăm după calemiile celor de la clubul meseriașilor, care au cerut lege și beneficiază de pe spinarea muncitorilor, noi trebuie ca să luptăm contra legii meseriilor și a ne forma o altă societate.

Clasa stăpînitore nu se gîndește la clasa muncitoare, și-l consideră ca pe o vită bună de muncă.

Capitaliștii sînt scutiți de taxele vamale pentru incurajarea industriei, aceasta este pentru că au nevoie de voturile lor, dar noi, clasa muncitoare exploatată întruna și neavînd nici un vot, ne ia dreptul și la viață și noi trebuie ca să ne organizăm și să ne mișcăm, căci numai atunci vom face pe stăpînitori să ne cunoască, mișcarea noastră de acum este conștientă, pentru a ne crea o adevărată cale pentru o revoluție socială.

D-l Alex (andru) Constantinescu dă citire unei moțiuni în care arată că au protestat contra unor exploatare care exploatează pe lucrători (ca) fiind oameni politici.

Filiala Arhivelor Statului Municipiul București (în continuare F.A.S.M.B.), fond 84, dosar 176/1904—1911, f. 38—39.

3

1906 aprilie 16, București. Notă privind sărbătorirea zilei de 1 Mai de către cercul socialist „România Muncitoare”.

Prefectura Poliției Capitalei
Serviciul de siguranță
Biroul de informațiuni

1906 aprilie 16

Notă

La ora 9⁰⁰ dim. la Cercul Socialist „România Muncitoare” — s-a serbat ziua de 1 Mai. Au asistat peste 300 persoane. După ce s-a cîntat un imn românesc internațional niște italieni socialiști au cîntat un imn italian. Seria discursurilor a deschis-o D-nu M. Bujor.

D-nul M. Gh. Bujor. Astăzi sînteți convocați aci pentru a serba cea mai măreată zi a muncitorimii din toate țările, ziua de 1 Mai, această zi reprezintă strînsa solidaritate ce trebuie să existe între muncitorimea internațională din toate țările. În ziua de 1 Mai noi, muncitorii din întreaga Românie cerem pînă la dărîmarea cu desăvîrșire a întregii organizații sociale de azi bazată pe nedreptate și pe asuprirea celorlalte clase muncitoare, cerem 8 ore de lucru, o mai bună plată a lucrătorului pentru munca depusă în fabrici și ateliere și votul universal.

Tovarăși, 8 ore de lucru înseamnă un act important în revendicările muncitorimii. Prin 8 ore de lucru pe zi muncitorului îi rămîne timp disponibil să se îndeletnicească cu ocupațiunile familiale și să-și cultive mințea și judecata citînd scrieri literare și științifice de valoare și fiind la curent cu toate știrile ce sînt la ordinea zilei; iar nu ca pînă acum cînd munca excesivă stoarce lucrătorilor vîlga și-l slăbește, și-l omoară ducîndu-l spre toate boalele mai cu seamă inima și ftizia.

Prin 8 (ore) de lucru, lucrătorii vor lucra mai puțin dar vor produce mai bine și lucrul care va ieși din mina lor va fi mai perfecționat și mai solid pentru că lucrătorul va fi mai mulțumit și cu mintea mai ușoară.

Cînd se va realiza acest ideal al nostru, 8 ore pe zi, fiecare lucrător va fi angajat la muncă și astfel ar dispărea acest spectacol trist că vedem lucrători fără lucru care mor de foame pe străzile Capitalei.

Patronii, acordînd opt ore de lucru, știu că în meschinăria lor, vor inventa alte mașini mai perfecționate care să înlocuiască brațele. Să sperăm însă că nici în acest caz exploataorii aceștia de patroni nu-și vor ajunge scopul pentru că industriile vor crește și se vor înmulți colosal de mult și astfel lucrătorii nu vor rămîne fără lucru. Mai revendicăm votul universal prin care fiecare lucrător și cetățean să aibă dreptul să voteze direct iar nu ca astăzi cînd este lipsit de acest drept și cînd sînt împărțiți în trei colegii unde cei mari de la colegiul I sînt privilegiați, iar marea clasă a muncitorimii de la țară și orașe abia aleg 38 deputați din 183 cîți cuprinde întreaga cameră.

Pentru realizarea acestor cerințe să vă organizați puternic în sindicate și la puterea și solidaritatea capitaliștilor să opuneți falangele neînvînse ale lucrătorilor. Trăiască solidaritatea lucrătorilor ! Trăiască 1 Mai !

F.A.S.M.B., fond 84, dosar 176/1906, f. 43.

4

1908 septembrie 22, București. Notă privind manifestul răspîndit de muncitorii timplari.

Către toți muncitorii fără de lucru din București.

Tovarăși,

Noi sintem săraci, acoperiți de nevoi și lipsiți de cele necesare, chiar atunci cînd în ateliere și fabrici ne trudim corpul ca să cîștigăm cîtiva bani. Salariile ce le primim în schimbul muncii noastre sînt îndeajuns de mici pentru ca din ele să facem economii, să putem strînge ceva deoparte.

Așa că atunci cînd patronii noștri, nemaiavînd nevoie de brațele și de munca noastră, ne dau afară, ne trezim fără mijloacele de care orice om are nevoie ca să trăiască.

Sute și mii de muncitori harnici și pricepuți, dornici de muncă, acum în timpul iernii, stăm fără de lucru. Și noi și familiile noastre n-avem cu ce ne îndestula foamea, cu ce să ne plătim chiriiile, cu ce să ne acoperim trupul.

Și nimeni nu se îngrijește de noi, nimeni nu se gîndește la noi.

Noi nu cerem pomană, noi nu voim să ni se dea bani pe degeaba. Noi voim să lucrăm pentru ca în mod cinstit să ne cîștigăm existența. Noi n-avem ce lucra pentru că tovarăși de-ai noștri își sleiesc puterile muncind cîte 16 (ore)¹ pe zi.

Tovarăși,

Trebuie să ne îngrijim cit e timp de intere(șele)¹...

Trebuiește să ne înțelegem cu toții, asupra măsurilor pe care să le luăm, asupra mijloacelor prin care vom (lupta)¹.

Să venim toți lucrătorii de toate breslele care nu au de lucru în ziua de joi 5 februarie, ora 2 p.m. în Calea Victoriei nr. 91, vis-a-vis de Biserica Albă, în sala Cercului României Muncitoare.

Acolo noi ne vom putea sfătui cu toții, ne vom spune părerile noastre și vom hotărî ceea ce trebuie să facem.

Un grup de muncitori fără lucru

F.A.S.M.B., fond 84, dosar 8/1908, f. 45.

¹ Documentul rupt.

5

1909 februarie 13, București. Notă privind înființarea și funcționarea cercului de studii sociale din București.

Copie
Raport

1909 februarie 13

Cercul de studii sociale

Cercul de studii sociale din str. Doamnei nr. 20 a fost înființat în ziua de 5 noiembrie 1908, avînd ca sediu biroul de advocatură al d-lor avocați Nicoiaie Cocea și Gh. Ghețu [...].

Împrejurul acestui mănunchi s-au grupat mai tîrziu diferitele elemente răzlețe ca: studenți, funcționari comerciali, meseriași și lucrători mai inteligenți, toți cu convingeri socialiste ori social-democrate [...].

Scopul acestui cerc se rezumă la cultivarea diferitelor științe sociale, lămurirea cestiunilor socialiste și formarea unui mediu de intelectuali care avînd cunoștința tuturor doctrinelor politico-sociale să răspîndească cit mai adînc în popor democratismul, să creeze suflete îndrăznețe și convinse care să lupte în contra asupririlor ce pătura de sus exercită celei de jos, să contribuie cit mai mult la nivelarea societății din punct de vedere social, economic și politic. Cu alte cuvinte, social-democrația ca scop imediat, socialism și sindicalism, ca scop mai îndepărtat, „idealul“.

Pentru realizarea dezideratelor lor susțin și cer în afară de votul universal înființarea de syndicate agricole în țară, în privința cărora arătam în raportul meu asupra mișcării generale socialiste, că agitațiunii de asemenea natură în chestia inofensivă a sindicatelor agricole servesc mai mult ca mistificație, ca paravan de ascundere a adevăratelor intențiuni socialiste. [...]

Ședințele cercului se urmează regulat de 3 ori pe săptămîină și sînt populate în mare parte de studenți, profesori, funcționari comerciali, meseriași și ucenici, înregistrați la cercul socialist „România Muncitoare“ [...]

Șeful diviziei (ss) N. Stan Emanuel

F.A.S.M.B., fond 84, dosar 49/1909—1912, f. 8—9.

6

1909 august 3, București. Notă cuprinzînd telegrama trimisă de cercul „România Muncitoare“ muncitorilor greviști din Suedia.

Prefectura Poliției Capitalei
Biroul de cercetări

1909 august 3

Notă

Sîmbătă ora 9 seara, la sfîrșitul ședinței cercului „România Muncitoare“ dl. Gh(eorghe) Bujor a vorbit despre actuala grevă generală din Stockholm (Suedia) și ca semn de solidaritate a muncitorilor din România cu tovarășii lor din Suedia s-a expedit următoarea telegramă:

Comisia Generală a Sindicatelor din Stockholm

Muncitorii conștienți organizați din România care trec printr-o lungă și grea perioadă de prigoniri din partea guvernului liberal, trimit salutările lor frățești marilor luptători pentru dezrobirea muncitorească.

Trăiască greva.

F.A.S.M.B., fond 84, dosar 326/1909, f. 67.

7

1909 septembrie 27, București. Notă privind organizarea primului congres al muncitorilor de la C.F.R.

1909 septembrie 27
„România Muncitoare“

Primul Congres al muncitorilor ceferiști

Treptat cu dezvoltarea mișcării sindicale de la noi, se înmulțesc și congresele diferitelor categorii de muncitori ce o compun.

Așa, afară de cele trei congrese ale mișcării socialiste-sindicale ce s-au ținut pînă acum, sînt și cele 2 congrese ale „Uniunii chelnerilor“ (la 1, 2 și 3 octombrie cor., se va ține al III-lea la Ploiești). Acum vine să înmulțească numărul acestor congrese primul congres al muncitorilor din Căile Ferate Române.

Despre importanța congreselor pentru mișcarea noastră s-a scris în ziar, așa că ne vom mărgini numai a arăta cele ce se urmăresc prin congresul muncitorilor Căilor Ferate Române care se va ține în sala sindicatelor din București, în zilele de duminică 27 și luni 28 septembrie.

*

Congresul muncitorilor C.F.R. are de scop în primul rînd lățirea propagandei syndicale și formarea unei „Uniuni“ a muncitorilor din C.F.R. Apoi se va discuta programul general de reforme pentru muncitorii C.F.R. și care cuprinde: Regulamentarea muncii în toate ramurile de activitate ceferistă; limitarea vîrstei și a anilor serviți; ajutoare și pensuni suficiente pensionarilor cît și celor rămași în urma lui; ridicarea de salarii; indemnizații de transport, deplasări și chirie; o rațională angajare a dreptului de avansare și încetarea abuzurilor ce se fac cu acest drept, introducerea unui sistem mai bun pentru facerea anchetelor prin introducerea între membrii comisiunilor de anchetă a cîte unuia sau doi din personalul inferior al serviciului în care se face ancheta; regularea dreptului petiționării, precum și aducerea în discuție a oricărui fel de reformă care este trebuincioasă personalului C.F.R. etc. etc

Preocuparea de seamă a congresului însă va fi chestia dreptului de organizare a muncitorilor Căilor Ferate Române, căci e știut ce furtună au dezlănțuit reacționarii contra acestui drept și pe care gazeta nababului Cantacuzino — „Minerva“ — nu s-a sfiit să-l conteste într-un articol special.

E firesc ca aceasta să preocupe pe muncitorii ceferiști sindicaliști, căci ei știu că numai prin organizarea puternică în sindicat vor putea smulge reformele necesare vieții lor atît de oropsite.

*

Înainte de încheiere să arătăm și ordinea de zi care se va ține Congresul: Delegații se vor întruni sîmbătă 26 sept. cor. la orele 8 seara în sala sindicatelor spre a li se valida mandatele și elibera cărțile de congresiști. Duminică la orele 8 dimineața va avea loc ședința de deschidere a congresului care va ține pînă la 12 a.m.; ședința va continua de la 2 p.m. la orele 6 p.m. și de la orele 8 la 11 jumătate seara. Luni ședințele se vor ține în aceeași regulă.

Nu vor putea intra în sala de dezbateri a congresului decît cei care vor prezenta cartea de congresist.

Urăm muncă rodnică și succesul cel mai desăvîrșit tovarășilor ceferiști în lupta ce duc cu clasa stăpînitoare și nu putem decît să spunem că: dacă vor urma pe calea întreprinsă, ei vor trebui să fie învingătorii, căci dreptatea e de partea lor!

F.A.S.M.B., fond 84, dosar 16/1908—1916, f. 86.

8

1909 decembrie 22, București. Notă referitoare la protestul muncitorilor împotriva legii Orleanu.

Prefectura Poliției Capitalei
Biroul de cercetări

1909 decembrie 22

Notă

Lucrătorii tipografici de la stat, cum și de la celelalte stabilimente din capitală, sînt agitați în contra legii d-lui Orleanu¹, ministru al industriei și comerțului. În vederea că ea urmează a se pune în aplicare la 5 ianuarie 1910, pe ziua aceasta se vor pune în grevă toți lucrătorii de la stat și de la celelalte tipografii.

¹ Lege contra dreptului de asociație și grevă.

Greva va dura pînă ce nu (*sic*) se va face cunoscut în Monitor că se suspendă punerea în aplicare sau desființarea ei. În acest scop, la 4 ianuarie 1910, toți lucrătorii vor avea seara o consfătuire spre a discuta și hotărî greva.

F.A.S.M.B., fond 84, dosar 6/1908—1913, f. 114.

9

(1910), București. Scrisoare adresată de Gheorghe Cristescu avocatului Stoian prin care-i solicită sprijinul în procesul intentat mai multor socialiști.

Stimate domnule avocat Stoian,

După încarcerarea noastră la penitenciarul Văcărești și stabilirea liniștii noastre sufletești, gîndul nostru, al celor nouă tovarăși arestați, se îndreaptă și către dumneavoastră alături de ceilalți domni avocați cu care ne-ați apărat, punînd mult suflet în sprijinirea noastră, care ați constatat că nu avem nici o vină decît aceea că sintem socialiști.

Noi cei nouă, Ghiță Cristescu, I. Frimu, D. Marinescu, Alex. Oprescu, Pannait Istrati, Anton D. Stănescu și Gheorghe Nițescu vă mulțumim și vă rugăm să binevoiți a ne da o mîna de ajutor și la apelul pe care îl facem în numele celor nouă de la Văcărești.

Vă salutăm și vă păstrăm recunoștință

Ghiță Cristescu

Arh. St. București, fond Stoian I., dosar 15, f. 1.

10

(1911), Iași. Apel al Clubului social-democrat din Iași adresat muncitorilor de la tramvaie aflați în grevă.

Către personalul tramvaielor

Frați de suferință!

Pentru publicul mare, obișnuit cu mersul regulat al tramvaielor, greva voastră a căzut ca un trăsnet din senin. El nici nu bănuia că eleganța vagoanelor, regularitatea lor, uniforma rece a personalului și de multe ori umiliința acestuia — ascund nedreptăți strigătoare, călcarea demnității omenești, o adevărată viață de rob.

Pentru acei însă care cunosc rostul lucrurilor în societatea de astăzi, greva noastră era de așteptat. Căci ei știu că societatea întreagă se razimă pe nedreptate și exploatare și că prin urmare și voi nu sînteți decît niște exploatați care v-ați vîndut puterea de muncă Societății tramvaiului și care incasează ciștigurile grase din munca voastră robită, din asuprirea și nedreptățirea voastră. Iată de ce noi am sărit în apărarea dreptei voastre cauze prin ziarul „România Muncitoare”, și iată de ce salutăm cu bucurie mișcarea și izbînda voastră.

Cauza voastră este mai întîi o cauză dreaptă, omenească — fiindcă este și omenească și drept să se pună cap atotputerniciei direcțiunii care vă îngreune munca, vă amendează, vă tratează rău, vă impune o muncă în condiții rele care vă zdruncină sănătatea.

Dar în același timp cauza voastră este o cauză proletară, adică muncitorească. Voi nu faceți parte din rîndul bogatilor. Voi sînteți din lumea celor ce muncesc din greu și care n-au decît o singură avere: puterea lor de muncă pe care trebuie să o vîndă altora ca să poată trăi. Voi faceți parte din clasa muncitoare.

De aceea Societatea tramvaiului care trăiește din munca voastră, de aceea primăria care are contract cu această societate dar care este și ea pe mîna boierilor liberali sau conservatori nu are grijă dacă se îndeplinesc părțile din contract privitoare la voi.

Muncitorii nu au pentru apărarea intereselor lor decît pe ei înșiși.

Aceasta ați priceput-o și de aceea nu v-ați milogit la nimeni ci, tari pe dreptul vostru, prin voi înșivă, prin unirea voastră ați luptat și ați cîștigat.

Vă felicităm !

Dar cu aceasta, lupta noastră nu este sfîrșită. Ea de-abia începe. Exploatatorii noștri vor căuta diferite mijloace ca să se răzbune sau să vă ia înapoi ceea ce v-au dat la nevoie. Vor căuta să aducă oameni din alte părți. să mărească personalul, să corupă, să cumpere etc. Aceasta e în firea tuturor exploatatorilor.

De aceea trebuie să vă pregătiți și în vederea viitorului.

Singura voastră armă de luptă ca și a tuturor muncitorilor, este unirea, solidaritatea, organizarea. Organizați-vă deci ! Întăriți-vă organizarea de azi, intrați în legături cu colegii voștri din celelalte orașe, luminați-vă asupra drepturilor voastre — și atunci veți putea privi cu încredere viitorul.

Dar în același timp nu uitați că, făcînd parte din clasa muncitoare, trebuie să trăiți în mijlocul ei și să luați parte la luptele ei. Aproiați-vă în același timp de organizațiile sindicale și politice ale muncitorimii organizate, pentru a închea noi legături de solidaritate, pentru a avea sprijinul moral și material la vremuri de nevoie.

Astfel veți putea înlocui viața de robi de astăzi printr-o viață de oameni liberi și veți putea duce împreună marea și sfînta luptă spre mai bine și spre dezrobire.

Trăiască organizarea ! Trăiască lupta !

Clubul social-democrat din Iași

strada Veche 36

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 13.

11

1912 iunie 5, București. Articol publicat în ziarul „Adevărul“ privind greva muncitorilor tîbăcari din București.

Prefectura Poliției Capitalei
Serviciul de cercetări

1912 iunie 5

„Adevărul“.

Greva generală a lucrătorilor tîbăcari continuă.

Lucrătorii tîbăcari în număr de aproape 2000 continuă cu aceeași persistență greva generală declarată acum cîteva zile.

Ieri dimineață la orele 8 ei au ținut o întrunire la sediul sindicatului din strada Cuza Vodă [...]

La orele 10 și jum. s-au răspîndit.

Pe la orele 2 greviștii s-au întrunit din nou și au pornit în corpore cu drapel și placarde spre sala „Amiciția“ spre a participa la întrunirea lucrătorilor metalurgiști aflați în grevă.

Greviștii au parcurs în liniște străzile : Cuza-Vodă, Șerban Vodă, Carol, Moșilor, Bărăției, Lipscani, Belvedere și Intrarea Zalomiț pînă la „Amiciția“ unde au fost primiți cu aplauze.

Un apel către public.

Comitetul grevei a lansat ieri următorul apel :

Către opinia publică

Cetățeni,

Ca să vă convingem mai mult am făcut ieri manifestații pe străzile Capitalei, pentru ca să vadă opinia publică adevărul robii ai fabricilor de tîbăcărie, opincărie și fișcărie care sînt plătiți cu mizerabilul salariu de la 1,25 bani pînă la maximum de 5 lei pe zi, iar majoritatea cu 3 lei pe zi. După cum vedeți, cetățeni, aceasta e oglinda stării noastre care ne-a determinat să declarăm greva.

Cetățeni,

„După declararea grevei noastre, patronii noștri, cu concursul poliției, au sechestrat în două fabrici și anume: Gr. Alexandrescu și Th. Sapatino cîțiva lucrători care dorm în acea infecție insuportabilă, le duc de mîncare tot acolo: piine, ceapă, usturoi, brînză plină de viermi și măslina stricate [...]

Cetățeni,

Noi am cerut să ne mărească salariile cu 1 leu pe zi și micșorarea orelor de muncă, adică să lucrăm 9 ore pe zi și aceasta pentru ca să avem și noi timpul să ne curățăm de murdărie și 1 leu pe zi să putem face față cheltuielilor și chiriilor exagerate.

Comitetul grevei

F.A.S.M.B., fond 34, dosar 368/1908—1912, f. 91.

12

1914 august, București. Apelul Comitetului Uniunii lucrătorilor în lemn și mobilă adresat muncitorilor în vederea obținerii unor condiții de muncă și de trai mai bune.

Uniunea lucrătorilor în lemn și mobilă
cheamă,
toți lucrătorii ce lucrează în lemn și cu lemn la
întînirea de duminică 21 august c. orele 9 dim.
în sala Amiciția

La această întrunire se va discuta asupra următoarelor chestiuni:

1. Începerea unei acțiuni urgente pentru reducerea orelor de lucru.
2. Organizarea tuturor lucrătorilor în lemn și mobilă (tîmplari, sculptori, strungari, tapițeri, dulgheri, perieri, cufărari, parchetari, scărari, dogari, vopsitori, poleitori, lucrători de mașini etc.) în scopul de a cuceri mai repede îmbunătățirile ce fiecare breaslă în parte are nevoie.
3. Greva lucrătorilor tîmplari din Iași.

Camarazi,

Chestiunile puse în ordinea de zi interesează întreaga suflare a lucrătorilor întrebuițați în industria lemnului. Se impune din toate punctele de vedere reducerea orelor de lucru și organizarea lucrătorilor în lemn și mobilă. În fața capitalului organizat și apărut de legi și baionete lupta individuală e nu numai fără succes dar și periculoasă. La organizarea muncitorii trebuie să răspundă prin organizare. În acest scop comitetul Uniunii face apel la toți prietenii și aderenții, la toți camarazii, tovarășii, la toți lucrătorii ca să reîntre în rînduri, să-și ia loc în organizație.

Chemăți și primiți sînt cei din urmă ca și cei dinții, și cei care cunosc ce-i organizația ca și cei care n-o cunosc. Căci aceleași nevoi frămîntă pe toți lucrătorii în lemn și mobilă și deci toți trebuie să formeze un singur zid de apărare.

Lucrători și tovarăși:

Nu-i o crimă dacă doriți o viață mai bună, e o crimă dacă nu luptați pentru ca s-o aveți.

Muncitorimea cere astăzi într-un singur glas: condițiuni mai bune de trai și drepturi omenești.

Înainte la datorie.

Luați cu toții parte la întrunire.

Comitetul uniunii lucrătorilor
în lemn și mobilă

F.A.S.M.B. fond 84, dosar 8/1908—1915, f. 247.

13

(1915 martie înainte de 16), București. Manifest adresat femeilor muncitoare de Cercul feminin din București, în care sînt cuprinse revendicările lor și invitația de a participa la o întrunire.

Partidul social-democrat din România. Cercul Feminin din România

Manifest către lucrătoare
Surori, tovarășe!

În ziua de 23 februarie în cele mai multe țări streine, în Austria Germania, Englitera, Rusia și altele, toate femeile lucrătoare conștiente au organizat ca și în alți ani întruniri numeroase și acolo au cerut să aibă drepturi egale cu ale bărbaților, au cerut ca prin noi să fie ocrotită munca, să aibă salarii mai mari și au mai cerut ca acele care sînt mame să fie asigurate că nu le vor muri copiii de foame.

Tovarășe, în ziua de 23 februarie, glasul femeii muncitoare s-a auzit în toate țările și mii de femei, au manifestat în străzile oraselor. Numai la noi în țară, femeia robită de veacuri, exploatată, lipsită de drepturi, tace mereu!

Cînd ne sună ora deșteptării, surori, și pentru noi?

Cercul feminin din București al Partidului Socialist din România crede că a venit timpul să spuneti la toți nevoile noastre, să povestiți viața noastră amară, să cereți drepturi și un trai mai bun.

Cercul feminin din București își ia inițiativă să organizeze o „Misiune (sic) a femeilor socialiste din toată țara” avînd de scop îmbunătățirea soartei femeilor și ne cheamă pe toate la o

Mare întrunire a femeilor

care va avea loc

în ziua de 16 Martie, ora 3 d.a. în sala Sindicatelor, Piața Amzei 26.

La această întrunire se va vorbi despre:

Drepturile femeilor și ziua de 23 Februarie, despre soarta femeii la noi, despre scumpirea traiului, despre ocrotirea muncii femeilor.

Vor vorbi diferiți oratori din partea Cercului feminin și a Partidului Socialist.

F.A.S.M.E., fond 84, dosar 1015/1915—1916, f. 35—36.

14

1919 iulie 23, București. Raport al însărcinatului cu afaceri al S.U.A. la București, (G. W. Lorillard), către secretarul de stat al S.U.A., Robert Lansing, informîndu-l despre hotărîrea organizațiilor muncitorești din România de a declara o grevă generală de 24 de ore în semn de solidaritate cu mișcări similare din Franța, Anglia și Italia.

No. 301

1919 iulie 23, București

Domnului secretar de stat

Washington D.C.

Domnule,

Am onoarea să vă informez că organizațiile muncitorești din România au hotărît să declare o grevă generală în întreaga țară pe data de 21 iulie și că a avut într-adevăr loc o grevă de 24 de ore. Această acțiune a fost hotărîtă în semn de simpatie cu mișcările similare din Franța, Anglia și Italia și a fost înenită a fi o demonstrație de solidaritate a clasei muncitoare. Nu s-a înregistrat nici o întrerupere a funcționării căilor ferate și în aprovizionarea cu apă sau cu

electricitate, precum nici incidente cu caracter serios nu au avut loc, deși întreaga activitate comercială și de trafic a fost întreruptă.

Am onoarea să fiu, domnule,

al Dv. supus servitor

(ss. indescriabil)

Inșărcinat cu afaceri

Arh. St. București, colecția Microfilme S.U.A., rola 660, c. 266 (The National Archives of the United States, Washington D. C. General Records of the Department of State, Division of Near Eastern Affairs, no. 871.5043).

15

1926 iunie 19, București. Notă privind greva lucrătorilor de la Societatea de gaz și electricitate.

Prefectura Poliției Capitalei
Biroul de informațiuni

19 iunie 1920

Notă

Lucrătorii de la Uzina de Gaz și Electricitate pun la cale o grevă generală în toată capitala, solidari cu toți lucrătorii de la S.T.B., C.F.R., serviciul apelor și ai tuturor instituțiilor, aceasta cel mult după 14 zile.

Scopul este numai ca să le vină în ajutor celor de la Uzinele Fabricilor Metalurgice și spre a câștiga zilele de Locut¹ ce nu le-au fost încă plătite. Ei mai cer și un spor de 50% asupra salariului.

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 23.

¹ Corect *lockout*.

16

1920 octombrie 22, București. Raport al ministrului plenipotentiar al Belgiei la București, baronul Alberic Fallon, către ministrul de externe belgian, contele de Borchgrave, despre greva mecanicilor și fochiștilor români, ca un preludiv la greva generală.

No. 983/410

Greva generală

București 22 octombrie 1920

Bolșevismul în România

În România unde țărani constituie 90% din populație, problema socială a muncii nu se pune decât pentru minoritatea muncitoare de la orașe. Dar această minoritate este agitată și pretențioasă. Partidul socialist o conduce, iar banii și propaganda bolșevică o împing la revoltă și chiar la revoluție.

În ultimul timp grevele au fost pe cât de numeroase pe atât de nejustificate. Funcționarii de la P.T.T., de la tramvaie și chiar funcționarii inferiori din justiție au șomat timp de multe săptămâni.

Aceste greve s-au încheiat toate în favoarea acestor „muncitori” care au obținut recunoașterea revendicărilor lor. Guvernul a fost atât de slab, încât a admis plata salariilor pe zilele de grevă.

În aceste condiții, nu este de mirare că liderii socialiști și-au ridicat pretențiile și au uzat de amenințarea cu greva generală.

Că preludiv la o încetare generală a lucrului, mecanicii și fochiștii de la căile ferate au declarat grevă, duminică 17 ale acestei luni.

Acești muncitori au cerut o creștere a salariului de peste 1200 lei pe lună. Ministrul nu vrea să le-o acorde și are dreptate. Acești salariați primesc și așa salarii mai mari decât cele ale multor funcționari și magistrați.

Această grevă nu se bucură deci de nici o simpatie în rindul populației care a aprobat măsurile luate de guvern. Căile ferate au fost militarizate și astfel Simplon Orient Express-ul și câteva alte trenuri au fost desființate.

Guvernul nu a cedat nici la un ultimatum al Partidului Socialist. În consecință, greva generală a început ieri dimineață.

Ea nu este decât parțială, serviciile poștale, apă, electricitate, brutăriile și morile mecanice continuă să funcționeze. Restaurantele și cafenelele sînt deschise; tramvaiele circulă. Aseară, ziarele au apărut „datorită întâmplării”, azi de dimineață nici unul din ele nu a mai fost tipărit.

Autoritățile militare au luat măsurile necesare pentru a asigura funcționarea serviciilor publice care fuseseră întrerupte. Guvernul a pus să fie arestați uneltorii socialiști, a instituit starea de asediu și a reintrodus cenzura. Aceste măsuri extraordinare nu vor fi menținute decât atît cît va dura această grevă generală.

De fapt, șefii roșii nu au intimidat nici guvernul nici populația prin ultimatumul lor și prin greva generală care i-a urmat. Datorită măsurilor energice luate de autorități, viața nu a fost stînjinită.

Se poate prevedea apropiatul sfîrșit al acestei încercări bolșevice. Agitația șefilor socialiști are de fapt un caracter absolut bolșevic.

Dacă situația nu se îmbunătățește curînd, regele va recurge fără îndoială la o soluție extremă: instaurarea unui guvern militar; dar trebuie să sperăm că noi nu vom ajunge la această periculoasă limită.

Arh. St. București, colecția Microfilme Belgia, rola 47, c. 1000—1092 (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles. Correspondance Générale, Dossiers, Classement B, Doss. 10313. 1920—1925).

17

1921 februarie 28, București. Scrisoare adresată de un comitet socialist din provincie în legătură cu pregătirile în vederea Congresului din 8 mai.

București 28.2.1921

Iubite tovarășe,

Profit de ocaziunea că vine un tovarăș acolo și vă trimit furniturile ce ați cerut. Am întârziat cu ele căci nu erau gata, a trebuit să aștept tipografia.

Eu v-am scris ce prigoană e la noi, localurile sînt închise și toate imprimările sînt înăuntru, așa că tot ce ne trebuie comandăm din nou. Ne e greu însă că nu avem fonduri de loc. De aceea, vă rugăm trimiteți dacă se poate, chiar prin aducător costul furniturilor ce vă trimit, care ar face 500 cart. ... = 1000 lei și 3000 cote = 60 lei, total 1060 lei totdeodată. Vă rugăm a ne trimite cît mai neîntîrziat, rapoartele morale și materiale pentru a ne prepara și noi, căci odată cu Congresul general al mișcării la 8 mai, vom ține și Conferința Uniunii.

Nu neglijați a face o cît mai intensă propagandă comunistă, pentru ca la Congres toți delegații să fie comuniști, în special să nu fie fabrică sau atelier care să nu aibă „nuclee comuniste”.

Așteptînd cele ce vă rugăm, vă urăm spor la muncă pentru izbînda noastră definitivă.

Cu salutări comuniste

p. Comitet

(ss.) indescifrabil

(Răspuns :) Îți trimit numai 3000 mărci, căci numai atîtea au fost gata pînă acum.
(Rezoluție :) 28.III.1921 : Văzut Comisar aj. (ss.) indescifrabil

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 27.

18

1921 aprilie 19, București. Interpelarea deputatului Gh. Cristescu în Adunarea Deputaților asupra regimului neregulamentar aplicat deținuților socialiști de la închisoarea Jilava.

Președinția (Adunării Deputaților)

No. 3159, 19 apr. 1921

București

Domnule Președinte,

Domnul deputat Gh. Cristescu, în ședința de la 18 aprilie a.c. a făcut următoarea comunicare :

„Am onoarea a comunica d-lui Prim Ministru că la închisoarea Jilava se petrec lucruri nedemne pentru un regim, fie chiar militar.

Mai întâi, membrii Partidului Socialist și ai sindicatelor muncitorești arestați acum două săptămâni, printre care C. Popovici, secretarul Comisiei generale, D. Fabian, primredactor al ziarului central al Partidului Socialist, Gh. Vasilescu, directorul librăriei socialiste. Margulius, secretarul organizației socialiste din Ploiești, și alți militanți nu au fost nici pînă azi instruiți, deși sînt arestați de aproape trei săptămâni, după cum am avut onoarea de a aduce la cunoștință guvernului.

Astfel, nefiind nu numai condamnați, dar nici măcar instruiți, fiind deci sub regim preventiv și deci legalmente pasibili de a fi repuși în libertate sînt totuși tratați de comandamentul fortăreței Jilava nu numai cu o rigurozitate excepțională, dar înjosiți în demnitatea lor omenească și în cinstea lor de cetățeni.

În primul rînd, sînt scoși la corvezi nu în scopul de a se îndeplini litera regulamentului despre care de atîtea ori mi-a motivat dl. ministru de război ci pur și simplu pentru a fi insultați, bruscați și înjosiți de comandant.

S-a mers cu această intenție de înjosire pînă a-i pune în ziua de 15 aprilie să curețe latrinele fortului.

De cîteva zile nu li se mai permite intrarea în celule în timpul zilei. Mîncarea ce li se servește este imposibilă și le amenință direct sănătatea. Fasole necurățată, cu nisip și ulei stricat. Nu știu întru cît poate folosi clarificarea justiției ruinaarea sănătății acestor oameni și tovarăși.

În sfîrșit, unul dintr-inșii, Gh. Vasilescu, directorul Librăriei socialiste a pus mai presus demnitatea sa decît violența Comandantului, el a fost aruncat la carceră. o celulă în care l-a pedepsit a sta în picioare timp de 5 zile neîntrerupt.

În fata acestei situații, tovarășii noștri s-au hotărît a recurge la ultima protestare ce niște ființe prizoniere, fără putință de apărare, o mai au : greva foamei.

Repet. cum am declarat Camerei, tovarășii închiși nu au avut altă vină decît aceea că sînt membri ai Partidului socialist-comunist și lucrează la luminarea maselor muncitoare și la sate și orașe pentru a nu mai fi robi ai capitalismului. Unii din ei nu se găsesc nici cu instrucția făcută.

Ca atare ei sînt preveniți politic și trebuie să aibă un tratament deosebit. Proteste contra sălbăticiiei de la Jilava. Cer organelor competente ca cei arestați să fie eliberați pentru delictul de opinie, cu atît mai mult cu cît nici o lege la noi nu prevede prevenție politică. Iar la întreruperea d-lui Cuza declar că cineamănă vînt va culege furtună.

Subsemnatul cu onoare vă aduc la cunoștință textul acestei comunicări, are s-a făcut cunoscută și d-lui ministru de război.

Președinte,

Secretar general,

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 8/1907—1944, f. 38.

19

1921 iunie 30. Propunerea mai multor deputați pentru instituirea unei comisii de anchetă parlamentară care să analizeze condițiile de dețenție ale deținuților politici.

Adunarea Deputaților
Sesiunea ordinară prelungită 1920—1921
La secțiuni
4050 — 30 iunie 1921

PROPUNERE

Ca urmare a comunicării făcute de dl. deputat Dunăreanu, privitor la tratamentul deținuților politici în diferite închisori din țară, subsemnații deputați propunem să se aleagă o comisiune de anchetă parlamentară compusă din reprezentanți ai tuturor partidelor politice din Parlament, care să ancheteze la fața locului asupra tratamentului la care sînt supuși deținuții politici din închisorile Văcărești, Jilava, Tg. Ocna, Doftana, Ocnele Mari, precum și cei din arestul Curții marțiale a corpului II armată.

(Urmează 31 semnături)

Arh. St. București, fond Parlament, dosar 1946/1920—1921, f. 141.

20

(1921, Craiova). Notă privind procesul comuniștilor arestați la Congresul de constituire a Partidului Comunist Român.

Notă

Cu ocazia dezbaterii procesului comuniștilor de la Curtea Marțială din localitate, avocatul Crăciunescu din București în pledoariile sale a adus în discuție moralitatea organelor Siguranței Statului, adresîndu-le tot felul de calificative calomnioase. D-sa nu s-a mărginit numai la atît, dar dezvoltînd teoriile comuniste ajunge la concluzia și caută a convinge că fapta celor arestați nu are nici o gravitate întrucît, față de vremurile de azi și față de procesul ce există de decenii între capital și muncă, e prea puțină activitatea lor, căci pentru a fi la nivelul cerințelor actuale ar fi trebuit să întreprindă măsuri de ordine terroriste.

Casete, broșuri, cărți de literatură cu idei anarhice, cîteva arme și material de tipografie ce s-au găsit nu constituie nici o dovadă. Aceleași gazele, broșuri și cărți de literatură comunistă, nu numai la orice librărie se găsesc, dar vă declar (a spus numitul avocat) că în biblioteca mea veți găsi ceva mai mult; dar citiți și convingeri declar că sînt cel mai fervent comunist și în legătură cu toate organizațiile din țară, iar ca să vă precizez vă spun că cu ocazia grevelor de la tramvaiele din București am fost sufletul acelei mișcări. Ei bine, vă rog să mă arestați! Prin urmare, de ce atîta lipsă de curaj să mă arestați pe mine, care vă declar totul aici în fața dvs. și au arestat pe acești nenorociți cărora li s-au smuls unele declarații de către cea mai severă instituție de stat.

Urmînd această temă caută a acoperi prin¹ vina criminală a acelor arestați descoperindu-se pe sine într-o adevărată lumină de care ar trebui ținut cont, întrucît, stabilește acest Crăciunescu, e un element periculos societății, deoarece întreaga pledoarie nu a fost o simplă apărare a clienților săi ci o îndrăzneată profesie de credință comunistă.

Arh. St. București, fond Ministerul Justiției, dosar 54/1921—1922, f. 8—9.

¹Ștersătură în text.

21

1922 martie 6. Buletin informativ al Diviziei a IV-a transmis Ministerului de Interne privind desfășurarea procesului comunistilor.

Copie
Divizia a IV-a
Biroul informații

Buletin informativ asupra procesului comunistilor pentru ziua de 6 martie 1922.

1. Numărul deținuților 172 (1 în infirmeria închisorii).
2. Transportul s-a efectuat în liniște.
3. Ședința s-a deschis la ora 9,5.
4. S-a luat interogatoriul la 4 acuzați.
5. Avocatul Crăciunescu din partea apărării a provocat următorul incident. În timpul pledoariei s-a exprimat la adresa Consiliului cu următoarele cuvinte: „că aceasta nu e justiție”. Președintele Consiliului a cerut să-și ceară scuze imediat, ceea ce a și făcut avocatul.
6. Ședința s-a ridicat la ora 13,40.
7. Public puțin, asemenea avocați și ziaristi.
8. Evenimente petrecute în închisoare: cu ocazia vizitării deținuților de către familiile lor în ziua de 5 martie 1922 soția deținutului Scheiu s-a interesat de la soțul ei despre felul cum se face paza închisorii, schimbarea sentinelilor, rondurile cînd au loc etc.

Soția deținutului (Al.) Dobrogeanu Gherea a înmînat soțului ei o scrisoare cifrată care în prezent se află în posesia închisorii, spre a fi dată siguranței spre descifrare.

Din ordin
Șeful de Stat Major
colonel
(ss.) indescifrabil

p. conformitate
Șeful Biroului II
Căpitan
(ss.) indescifrabil

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 53.

22

1922 septembrie 30, (București). Circulară a Direcției Poliției și Siguranței Statului, referitoare la activitatea propagandiștilor comuniști.

Ministerul de Interne
Direcțiunea Poliției și Siguranței Statului
Serviciul Secretariatului

1922 sept. 30

Doamne ...

Posezăm informațiuni că Partidul Social-Comunist, în legătură cu secțiunile din provincie și-a format propagandiști pe care i-a împrăștiat în întreaga țară, avînd instrucțiuni și ordine ca să se angajeze în serviciu pe la diferiți proprietari sau arendași de moșii, ca mecanici sau fochiști la mașinile de lucrat, secerat sau la plugurile cu motoare.

Toți aceștia au însărcinarea să observe dacă se produc nemulțumiri din partea locuitorilor față de proprietari, arendași sau autorități și să caute a le exploata și specula explicînd locuitorilor scopul Partidului Social-Comunist și făcînd pentru ei o întinsă propagandă comunistă.

Avem onoare a vă aduce la cunoștință cele ce preced și a vă ruga să binevoșiți a dispune să se ia serioase măsuri de supraveghere a acestor agenți, iar

atunci cînd vor fi dovediți că fac astfel de propagandă să li se drezeze acte și să fie trimiși înaintea justiției, încunoștințînd și Ministerul.

Arh. St. București. Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 25.

23

1923 aprilie 14, Timișoara. Raport al lui Landmann referitor la greva muncitorilor din Timișoara.

Copie
J. nr. 867
K. nr. 50

1923 aprilie 14, Timișoara

De ieri, se află în grevă circa 10 000 muncitori din industria orașului Timișoara și încă circa 2500. Mișcarea grevistă a început acum cîteva zile, după ce la 1 aprilie expirase contractul colectiv înțră Asociația fabricilor industriale și muncitorii din fabrici, în sectorul feroviar și metalurgic și s-a extins repede în alte diferite industrii, îndeosebi la „Societatea pe acțiuni din industria linii“ cu cei 1500 de muncitori. Cauza grevei este determinată de diferențele de salariu. Muncitorii cer o creștere a salariului cu 25 procente. Antreprenorii referindu-se la aceasta, adică să nu permită industriei bănățene de a concura la o creștere mai puternică a salariilor, vor să recunoască numai o creștere (a salariilor) cu 15 procente.

Este posibilă o extindere mai mare a mișcării greviste. Pe de altă parte este iminentă reluarea tratativelor între muncitorii distribuitori și muncitorii care preiau.

Copia acestui raport va fi primită și de Legația din București.

semnat: Von Landmann

Arh. St. București, colecția Microfilme R.D.G., rola 83, c. 1367 (Reichswirtschaftsministerium, Nr. 10431, Bd. 1).

24

1923 iulie 2, (București). Notă privind greva lucrătorilor de la fabrica „Lemaître“.

1923 iulie 2

Direcțiunea Siguranței Generale

Notă

Duminică 1 iulie crt. la orele 2 p.m. lucrătorii greviști de la Fabrica Lemaître au avut o consfătuire cu Direcțiunea fabricii chiar în localul acesteia.

Tratativele nu au dus la nici un rezultat, întrucît lucrătorii pretindeau ca înainte de începerea lucrului să fie reprimiți în fabrici cei 4 lucrători, anume Costache Gheorghe (Grosu), Pandelescu, Sorea Niculae și Sorea Tudor, care au fost dați afară de la fabrică pentru motivul că sînt instigatori la grevă, iar Direcțiunea fabricii insistă ca mai (întîi) lucrătorii să intre la lucru în fabrică și apoi ea să discute cererile lor.

Urmînd punctul de vedere al său, Direcțiunea fabricii a afișat că începînd de luni 2 iulie cr. lucrătorii pot intra (la) lucru, urmînd ca tratativele să urmeze ulterior, acesta în urma acordului stabilit între delegații ministerului, acei ai fabricii și lucrătorilor.

Lucrătorii cu toate acestea refuză să intre la lucru, ținînd la pretențiunile lor.

Astăzi luni 2 crt. lucrătorii s-au întrunit din nou la Sala Măgurele unde s-a continuat cu acordarea de ajutoare de către Comisia locală a sindicatelor.

Greva lucrătorilor de la Lemaitre a avut darul să influențeze și asupra lucrătorilor și lucrătoarelor de la Fabrica de Tricotaje din str. Logofătul Tăut care au declarat grevă astăzi de dimineață pentru motivul că direcțiunea acelei fabrici impune lucrătorilor ore suplimentare de muncă și lucrul în acord. Și aceștia au venit la sala Măgurele pentru a se consfătui.

În plină agitație mai sînt și lucrătorii de la Abator, care de asemenea sînt nemulțumiți cu salariul ce-l au (100 lei de cap de vită mare — fără tain de carne), astfel că și aceștia intenționează să facă o mișcare pentru revendicările ce cer.

De asemenea, nu este exclus ca astăzi sau miine lucrătorii și lucrătoarele de la fabrica „Postavul“ din strada Apele Minerale să declare greva tot pe chestiunea revendicării de salarii.

Atît la Sala Măgurele cît și la toate întreprinderile industriale din Capitală s-au împărțit manifeste din care se alătură un exemplar.

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 26.

25

1923 septembrie 22, (București). Notă privind greva lucrătorilor tipografi de la ziarele „Adevărul“ și „Dimineața“

1923 septembrie 22

În ziua de 12 septembrie cor. lucrătorii tipografi de la ziarele „Adevărul“ și „Dimineața“ au declarat grevă, susținînd că au salariu insuficient și cerînd majorarea lefurilor cu 60% a lucrătorilor necalificați, cu 40% a celor calificați.

Direcțiunea ziarelor făcînd parte din sindicatul patronilor tipografi ale căror statute o obligă să nu trateze izolat cu lucrătorii chestiunile de salariu, a cerut lucrătorilor să reîntre mai întîi la lucru și apoi să se discute asupra cererilor lor.

Lucrătorii nu au admis acest punct de vedere și au tipărit un ziar cu titlul „Adevărul tipografilor“ și un manifest (care s-au înaintat la timp cu notele informative) și prin care lucrătorii greviști arătau cîștigul net și fabulos al ziarelor cum și justețea cererilor de majorare a salariilor.

În seara de 14 cr. comuniștii care profită de orice ocaziune pentru a agita spiritele muncitorilor, au convocat pe lucrătorii greviști la o întrunire în sala din str. Academiei unde Pascal Constantinescu și Gh. Cristescu au îndemnat pe greviști la rezistență (la timp s-a făcut și aceasta cunoscut).

Pentru înlocuirea greviștilor, ziarele „Adevărul“ și „Dimineața“ au adus lucrători militari însă, în urma protestului greviștilor, s-a renunțat la serviciul lor și ziarele s-au tipărit la „Universul“.

Acest fapt cît și ca motiv de solidaritate în ziua de 18 crt. lucrătorii de la „Universul“ (o parte) au declarat și ei grevă.

Joi 2 cor. toți lucrătorii greviști de la menționatele 3 ziare au ținut o întrunire în Sala Transilvania unde Manole Constantinescu, Manciu și Pascal Constantinescu care aduce laude ziarului „Socialismul“ ce a luat apărarea greviștilor îndeamnă pe lucrători la rezistență, acuzînd Ministerul Muncii că nu caută să aplaneze conflictul.

Ministerul Muncii a căutat să intervină însă fără nici un rezultat eficace pînă în prezent. Aceasta este situațiunea actuală a grevei.

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 28.

26

1924 august 29, Botoșani. Raportul Brigăzii de Siguranță Botoșani către Prefectura județului Botoșani prin care se cere dizolvarea Clubului muncitoresc „Aurora“ din Tîrgul Ștefănești, pentru intensa propagandă comunistă pe care o desfășoară.

Regatul României
 Ministerul de Interne
 Brigada de Siguranță Botoșani,
 Direcția Poliției și Siguranței Generale
 Nr. 3289, 1924 luna Aug. ziua 29
 Confidențial, Personal

Domnule Prefect,

Avem onoarea a vă raporta următoarele :

Cu ocazia descinderii făcute de noi în ziua de 27 August a.c. la Clubul Muncitoresc „Aurora“ din Tîrgul Ștefănești s-au găsit corespondență și broșuri comuniste care le menționăm după cum urmează :

1. Un an de revoluție rusească. 2. Calendarul Muncii. 3. Sindicatele Muncitorești. 4. Ce e Cazarma, și al 5-lea : Carl Marx ; și cum numiți sub forma de șezători și ședinte ce le țin de 3 ori pe săptămînă fac propagandă intensă comunistă, constatîndu-se că la acel cerc este un focar comunist și pentru a nu lua proporții această propagandă care se face în mod clandestin, cu onoare vă rugăm să binevoiți a dispune să se intervie către Compania de Jandarmi ca să li se interzică ținerea acestor șezători și conferințe [...]

În acest sens s-a raportat de noi Direcției Poliției și Siguranței Generale de a ne da ordin pentru a se dizolva acest cerc, aceasta în conformitate cu ordinul Inspect. General de Siguranță nr. 13489 din 11/8/1924.

Aducîndu-vă aceasta la cunoștința Dvs. cu onoare vă rugăm să binevoiți a lua urgente măsuri pentru a ni se satisface prezentul raport.

(ss.) indescifrabil

(ss.) indescifrabil

Șef Siguranței

secretar

(Rezoluție :) Nr. 136 ; 4.9.24 D-1 Ad-tor plasei Ștefănești va retrage autorizațiunea cu Nr. 898 din 12 mai 1923 dată de noi cercului de lectură Aurora din Ștefănești. luînd măsuri în același timp pentru desființarea cercului.

Procesul verbal de efectuarea acestor dispozițiuni ni-l va înainta odată cu autorizațiunea.

(ss.) indescifrabil

Arh. St. Botoșani, fond Prefectura județului Botoșani, dosar 17/1924, f. 362.

27

(1926), Iași. Notă privitoare la conducerea de către comuniști a sindicatelor din Moldova.

Notă

Inspectoratul General de Siguranță Iași raportează :

Comuniștii care de fapt conduc sindicatele locale din orașul Iași continuă să facă educația muncitorilor sindicalizați pentru organizarea nucleelor ilegale potrivit tacticii adoptată de Comitetul Central al Partidului Comunist Român.

În Moldova, numai la Focșani, Iași, Bîrlad există asemenea grupe sau nucleee comuniste care păstrează legătură cu Comitetul Central al Partidului Comunist, iar în localitățile Piatra Neamț, Vaslui, Huși, Tecuci se află cîțiva simpatizanți din vechea mișcare pe concursul cărora se bazează în orice împrejurare.

Apariția ziarului comunist „Dezrobirea“ și conferința de la Severin, pentru alcătuirea blocului democratic muncitoresc și țărănesc lămurește pe deplin intențiunea fruntașilor comuniști că în prezent s-a pășit spre legalitate pentru desăvîrșirea organizării maselor în stil mai mare și pătrunderii la sate.

Cu toate că instrucțiunile Comitetului Central către organizațiile muncitorești din țară arată că nu se urmărește cucerirea scaunelor de deputați, comuniștii au credința că vor reuși să obțină în toată țara proporția de 20% din voturile exprimate și astfel vor putea pătrunde în Parlament cel puțin 2—3 deputați comuniști.

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar nr. 58/1907—1944, f. 30.

28

1929 august 10, București. Raport al însărcinatului cu afaceri ad-interim al S.U.A. la București, John H. Mac Veagh, către secretarul de stat al S.U.A., H. L. Stimson, referitor la grevele minerilor de la Lupeni.

1929 august 10, București

Legatia Statelor Unite ale Americii
București, 10 august 1929
No. 256

Domnului Secretar de Stat
Washington D. C.
Domnule,

Am onoarea să vă raportez că la 5 august aproximativ 3800 de mineri de la minele de cărbune au intrat în grevă la Lupeni, lângă Petroșani, pe Valea Jiului. Minerii au ocupat centrala electrică — rânind pe seful de echipă atât de grav, încât acesta mai târziu a decedat — lăsînd întregul județ în întuneric. Întreruperea curentului a oprit pompele din mine și amenință ca unii mineri rămași în mină să fie asfixiați, iar minele să fie distruse prin inundare.

Autoritățile au fost incapabile, datorită întunericului, să ia vreo măsură pînă în dimineața următoare. Ele au cerut atunci minerilor să evacueze centrala electrică, dar greviștii au refuzat. Prefectul poliției a cerut greviștilor să se predea, iar judecătorul local și oficialitățile judiciare au parlamentat cu ei îndelung, dar greviștii nu s-au lăsat convinși și au continuat să se înarmeze cu bare metalice și alte arme, astfel încît în cele din urmă autoritățile au ordonat polițiștilor să intre în curtea centralei electrice. Aceștia au fost atacați de greviști, care au tras cîteva focuri de revolver, rânind cîteva polițiști. Au fost chemate trupele care au tras în greviști, omorînd 21¹ și rânind 50². Un număr de 12 polițiști și soldați au fost răniți. Greviștii s-au împrăștiat apoi și au plecat la casele lor, iar centrala electrică a început din nou să funcționeze.

Guvernul a trimis la Lupeni o comisie pentru a ancheta în detaliu întreaga afacere, dar va mai dura pînă cînd aceasta să prezinte un raport. Au fost operate cîteva arestări și autoritățile sînt inclinate să acuze agitatorii unguri. Comisia guvernamentală a atacat puternic companiile miniere și le-a acuzat pentru situația mizerabilă a minerilor, salariile mici și condițiile deplorabile de viață ale minerilor, ceea ce a transformat minele într-un teren fertil pentru agitatorii comuniști.

Greva a fost, fără îndoială, o demonstrație elaborată și pusă în scenă de comuniști. Ea fusese proiectată să aibă loc pe 1 august, odată cu demonstrațiile prilejuite de demonstrațiile antirăzboinice din întreaga Europă, dar nu s-a putut realiza la timp [...]. Comisia guvernamentală care desfășoară o anchetă la Lupeni urmează să facă unele recomandări privind măsurile ce trebuie luate pentru îmbunătățirea condițiilor de viață, precum și să informeze despre cauzele imediate ale revoltei. Minerii au revenit la lucru la 9 august.

Am onoarea...

John H. Mac Veagh
Însărcinat cu afaceri ad-interim

Art. St. București, colecția Microfilme S.U.A., rola 660, c. 269—273. (The National Archives of the United States, Washington D. C., General Records of the Department of State, R.G. 59, Division of Near Eastern Affairs. No. 871.5045/4)

¹ Numărul morților a fost de 22 (cf. M. C. Stănescu, M. Silvian, *Lupeni ieri și azi*, Edit. politică, București, 1983, p. 105).

² În total numărul răniților s-a ridicat la 58 (cf. *Ibidem*).

29

1931 februarie 10, (București). Notă în legătură cu răspîndirea unui manifest comunist adresat muncitorilor din capitală.

10 februarie 1931

Direcția Generală a Poliției

Notă

Un manifest comunist adresat muncitorilor ceferiști și muncitorilor din Capitală

Un manifest, semnat de Comitetul Central al Partidului Comunist din România și Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist din România, a fost adresat către muncitorii ceferiști și către muncitorii din Capitală. Manifestul este scris la mașină și apoi șapirografiat.

Conținutul se referă la cele petrecute în Calea Griviței, în ziua de 29 ianuarie cor. și se arată că generalul Ionescu și-a inaugurat activitatea la C.F.R. „prin singele muncitoresc” și că programul ce-l va urma va avea ca rezultat reducerea salariilor. Se îndeamnă muncitorimea de la C.F.R. să continue lupta împotriva curbei de sacrificiu, să organizeze gărzile de autoapărare și să întărească Partidul Comunist și Uniunea Tineretului Comunist.

Manifestul se termină cu „Trăiască greva muncitorilor ceferiști”, „Trăiască guvernul muncitoresc-tărănesc”, „Jos uneltirile războinice contra Uniunii Sovietice”.

Manifestul a fost răspîndit în cartierul Grivița.

Arh. St. București. Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 34.

30

1931 februarie 11. Raport al Direcției Generale a Poliției privind starea de spirit a muncitorilor ceferiști din zona Inspectoratului regional Craiova.

Inspectoratul regional Craiova comunică :

Starea de spirit a funcționarilor și lucrătorilor de la C.F.R. continuă a fi agitată.

Funcționarii sînt nemulțumiți că prin ordinele Direcției C.F.R. s-au avantajat lucrătorii și mecanicii cărora li s-au anulat în parte curba de sacrificiu.

Mecanicii și lucrătorii din atelierele C.F.R. însă continuă a fi nemulțumiți pentru că nu au fost satisfăcute toate cererile lor, iar pînă în prezent nu s-a luat nici o măsură de a nu li se aplica curba de sacrificiu, deoarece Direcția generală C.F.R., după ce a dat un ordin de anulare a curbei de sacrificiu la unele categorii de salarii, printr-un ordin ulterior a anulat aceste dispoziții, așa că în prezent se găsesc în aceeași situație ca mai înainte.

Pentru a reuși în satisfacerea cererilor ce se fac, continuă a se agita, iar în ultimul timp au pornit o acțiune de concentrare a diferitelor societăți C.F.R.

Inițiativa a fost luată de Societatea „Unirea” care a hotărît trimiterea în acest scop în provincie a unor membri de ai săi cu facerea propagandei și ținerea de întruniri.

La această acțiune, din Inspectoratul nostru pînă în prezent au aderat: Asociația funcționarilor titrați și bacalaureați, Asociația generală profesională a personalului „Unirea”, Asociația maștrilor de ateliere, Asociația „Materialului rulant”, Asociația „Tracțiunea” a mecanicilor conducători de locomotive, Asociația „Nivel-Metru”, Asociația „Mișcarea”, Asociația „Stația” și „Cercul focarilor”.

Atît funcționarii cît și meseriașii C.F.R. stau în expectativă justificînd aceasta prin faptul că în provincie se găsesc răspîndiți în număr mic, astfel că

o acțiune a lor izolată nu ar avea nici un efect. Așteaptă însă de la centru directive pe care sînt hotărîți să le execute la timp.

În legătură cu mișcarea C.F.R. și ca o consecință a curbei de sacrificiu asupra salariului, funcționarii din toate categoriile sînt nemulțumiți și se agită. Pînă în prezent aceste nemulțumiri sînt manifestate prin critici și discuții, nefiind vorba încă de o acțiune mai violentă.

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 57.

31

1931 februarie 13, (București). Notă privitoare la lansarea unui manifest semnat de Comitetul local al P.C.R. și Comitetul local al U.T.C. din București pentru formarea de gărzi de autoapărare.

Un manifest semnat de Comitetul local al Partidului Comunist și Comitetul local al Uniunii Tineretului Comunist din București adresat către muncitorimea Capitalei îndeamnă muncitorimea să formeze gărzile de autoapărare revoluționară contra atacurilor poliției și spărgătorilor de greve.

În acest manifest se spune: „cuceriri strada, manifestați împotriva curbei de sacrificiu, contra asasinării, contra militarizării, numai lupta hotărîită va împune burgheziei satisfacerea revendicărilor voastre“.

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 43.

32

1932 februarie 3, (București). Notă privind atitudinea comuniștilor față de legea excepțională adoptată de guvern.

3 februarie 1932

Dirrecția Generală a Poliției

Notă

O circulară comunistă asupra „legii excepționale contra comuniștilor“

Inspectoratul Regional de Poliție Cluj comunică:

Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist din România a expediat tuturor organizațiilor din provincie o circulară.

În circulară, după ce se face critica guvernării actuale, se spune că, neputîndu-se ajunge la nici o ameliorare, guvernul încearcă a menține situația prin votarea unei legi excepționale îndreptată contra comuniștilor și maselor muncitoare.

Împotriva acestei legi, comitetul central ordonă o luptă, în care scop dă instrucțiuni între care:

Să se explice că legea aceasta este îndreptată nu numai contra comuniștilor, ci împotriva tuturor maselor trudite;

Trebuie demascat rolul social-fasciștilor¹ în pregătirea și susținerea acestei legi.

Trebuie convocate masele muncitorești la conferințe și la meetinguri volante pe întreprinderi și alese comitete de luptă contra acestei legi.

La sate, trebuie convocate întruniri de săteni cărora să li se arate că legea excepțională este îndreptată contra tuturor maselor trudite. La sate asemenea se vor alege comitete de luptă.

Trebuie dusă lupta în organizațiile social-democrate sportive, culturale, pentru formarea comitetelor de front unic al tineretului muncitoresc, contra acestei legi.

Aceste comitete trebuie să fie sub conducerea fracțiunilor noastre, pentru ducerea acțiunii în sensul pregătirii demonstrațiilor de stradă împreună cu partidul, contra acestei legi.

¹ Apreciere eronată, dată la indicația Internaționalei Comuniste.

Trebuie scoase manifeste și făcute șabloane cu lozincile: Jos legea excepțională contra maselor trudite etc.

Aceste instrucțiuni să fie discutate și în celule.

În regiunile unde nu se știe românește circularea să fie tradusă și răspândită. Trebuie întărită conspirația organizațiilor noastre care este foarte slabă mai ales în Transilvania și Dobrogea.

Membrii organizației să vorbească: Nu ceea ce se poate, ci ceea ce trebuie. Întrunirile trebuiesc făcute la timp, fără nici o întârziere mai mare de 10 minute.

Pentru menținerea conspirației se vor lua intense măsuri organizatorice.

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 35—36.

33

1932 februarie 19, (București). Notă privind sărbătorirea zilei de 25 februarie, ziua internațională a șomerilor.

Direcția Generală a Poliției
Notă

19 februarie 1932

Programul comuniștilor pentru ziua de 25 februarie cor.

Ziua internațională a șomerilor

Conducătorii organizațiilor comuniste au hotărât să dea o deosebită importanță zilei de 25 februarie (ziua internațională de luptă a șomerilor) în care scop au dat instrucțiunile următoare :

1. Toate sindicatele unitare, secțiunile „Ajutorului Muncitoresc Român”, grupele pe cartiere și nucleele pe fabrici vor ține ședințe, la care vorbitorii vor arăta însemnătatea zilei, situațiunea în care se găsește clasa muncitoare, că singura ei nădejde (este) să se organizeze în Partidul Comunist și asociațiunile lui.

2. În cursul săptămânii ce urmează se vor răspîndi manifeste clandestine.

3. În dimineața de 25 februarie cor. comuniștii vor încerca să ție întruniri în fața fabricilor C.F.R., R.M.S., Lemaître, Voinea, Malaxa, Venus, Cordiala, Mociornița, iar cu ajutorul nucleelor formate pe fabrici, se va încerca o grevă demonstrativă de jumătate oră.

4. În aceeași zi, comuniștii vor încerca să ție întruniri cu ajutorul șomerilor, în diferite puncte ce vor fi fixate, iar în cazul cînd se vor adună în număr de aproximativ 100 persoane, vor încerca să facă demonstrația la Ministerul Muncii și la primăriile de sectoare.

Art. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 75.

34

1933 august 9, (București). Ordin al Inspectoratului general al jandarmeriei privind activitatea desfășurată de Comitetul de conducere al P.C.R. în timpul procesului comuniștilor de la C.F.R.

Secret

Comunicat. Secții și Posturi

Ordin de informație nr. 32
din 9 august 1933

Inspectoratul General al Jandarmeriei cu ord. de informație nr. 39/1933 ne informează că ridicîndu-se starea de asediu în ziua de 4 august 1933, organizațiile cu caracter subversiv de diferite tendințe își intensifică activitatea atît la orașe cît și la sate.

În această privință Comitetul de conducere al Partidului Comunist a dat o serie de instrucțiuni și dispozițiuni cum să se desfășoare acțiunea agenților comuniști în toate direcțiile.

Regimul stării de asediu ridicându-se, toate organizațiile au și început o vie acțiune de propagandă și agitațiune urmărind tulburarea liniștei publice și așăptarea spiritelor populației, în scopul înfăptuirii programului lor de răsturnare a ordinii sociale existente.

Pentru a preveni și reprimă orice acțiune subversivă, luați întinse măsuri de supraveghere a tuturor indivizilor suspecți ce acționează în asociațiunile extremiste și aplicați cu toată rigoarea prevederile „Legii pentru reprimarea unor noi infracțiuni contra liniștei publice”.

Nu mai prin stricta aplicare a acestei legi se va înlocui în mod eficace regimul stării de asediu care s-a ridicat.

Veți ține cele mai strânse legături cu polițiile urbane așa că acțiunea de supraveghere și reprimare să se desfășoare în strînsă colaborare continuu și cu efect pe întreg teritoriul.

La cazuri se va informa rapid și Legiunea prin note informative pentru a lua măsuri.

Comand. legiunei jand. București

L. S. căpitan

(ss.) indescifrabil

Am luat cunoștință

Serg. Inst., (ss)indescifrabil

Șeful Bir. Pol. și Comand.
căpitan (ss.) indescifrabil

F.A.S.M.B., fond 64, dosar 4/1933, f. 2.

35

1936 ianuarie, (București). Buletin informativ privind activitatea comunistă în zona petroliferă din județele Dimbovița și Prahova.

Buletin informativ nr. 1.
pe luna ianuarie 1936

[...] III. Curente politico-sociale extremiste sau cu tendințe extremiste.

A. Acțiunea curentelor de extremă stîngă.

I. Acțiunea comunistă

În cursul lunii ianuarie s-au descoperit mai multe broșuri și manifeste răspindite în regiunea petroliferă Gura-Ocniței —Ulmi din județul Dimbovița, și Stravapoliș — Moreni, județul Prahova [...]

Față de această descoperire, rezultă că acțiunea comunistă pare a fi reluată cu mai multă intensitate în regiunea petroliferă Moreni — Gura Ocniței — Ulmi.

Astfel s-a descoperit la perchezițiile executate, numeroasă literatură comunistă, iar la Ulmi o încercare de organizare a unor nuclee (de) tip comunist.

Intinzîndu-se cercetările și pe teritoriul orașului Tîrgoviște și în Moreni — Stravapoliș, s-a dovedit că acțiunea este unitară condusă și cuprinde întreaga această regiune [...]

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 581.

36

1936 iunie 6. Notă privind condamnarea comuniștilor din Moreni și Gura Ocniței, județul Dimbovița, între care se numără tovarășul Nicolae Ceaușescu.

6 iunie 1936

Nr. 1546

Dirrecțiunea Generală a Poliției

Notă

Comuniștii condamnați de Consiliul de Război

Corpul V Armată

Chestura Brașov comunică :

Ieri, la orele 17, Consiliul de Război al Corpului V Armată, terminînd ju-

decare a celor 21 comuniști din Moreni și Gura Ocniței, jud. Dimbovița, 9 zile de dezbateri, a condamnat după cum urmează :

3. Ceaușescu Nicolae, 2 ani închisoare, 2000 lei amendă și un an domiciliu forțat.

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 114.

37

1936 iulie 8, (Botoșani). Raportul Chesturii Poliției Botoșani — Biroul siguranței către Prefectura jud. Botoșani privind descoperirea unor manifeste cu indemnuri comuniste.

Confidențial

Chestura Poliției Botoșani
Biroul Siguranței

No. 1027
1936 iulie 8

Domnule Prefect

Avem onoare a vă înainta alăturat patru exemplare din cele patru feluri de tichete mici, albe și roșii, cu indemnuri comuniste, raportându-vă că astănoapte, între orele 24—1, circa 50 bucăți din aceste tichete au fost lipite pe stîlpul de telegraf și lumină electrică și pe gardurile din centrul acestui oraș și cartiere mărginașe.

În urma informațiilor și denunțurilor primite cu privire la persoanele ce ar fi lipit aceste tichete s-au efectuat percheziții domiciliare (celor) bănuți și deținuți ca autori dar care n-au putut fi dovediți din lipsă de probe.

Numiții au fost eliberați iar actele dresate cu aceste prime cercetări se vor înainta parchetului, luîndu-se măsuri riguroase pentru continuarea cercetărilor și dovedirea autorilor, urmînd a vă raporta la timp orice s-ar putea descoperi.

I. S.

Chester

(ss.) indescifrabil

Șeful Biroului de Siguranță

Comisar

Gh. Goian

Domnului Prefect al județului Botoșani

Arh. St. Botoșani, fond Prefectura județului Botoșani, dosar 99/1936, f. 16.

38

1938 martie 25, (București). Notă privind pregătirea de către P.C.R. a unei manifestații contra războiului.

25 martie 1938

Nr. 1192 confidențial

Notă

Partidul Comunist intenționează să utilizeze exercițiul de apărare pasivă din ziua de 12 sau 14 aprilie cor. pentru a manifesta contra războiului

Cu ocazia exercițiului de apărare pasivă fiind fixat în ziua de 12 sau 14 aprilie crt. cu scopul de a deprinde populația civilă să se ferească și să se apere în cazul unui atac aerian cu gaze, Partidul Comunist intenționează să utilizeze această demonstrație spre a manifesta contra războiului.

S-au dat instrucțiuni fiecărui comitet de sector să facă propagandă printre muncitori și populația nevoiașă, îndemnînd-o să ceară autorităților să organi-

zeze în prealabil conferințe instructive, ținute de ofițeri superiori, la care să se explice cum trebuie să se apere contra gazelor. La aceste conferințe membrii Partidului Comunist, infiltrați printre participanți vor căuta prin strigăte de „jos războiul” să schimbe aspectul acestor întruniri în adevărate manifestațiuni ostile războiului, pe care îl pregătește regimul de dictatură militară care conduce astăzi țara.

În același scop s-au mai dat instrucțiuni ca membrii sau simpatizanții mișcării comuniste să formeze comitete pe lângă fiecare ateneu popular și pe lângă toate cercurile culturale, pentru ca atunci când va fi ocazia să se manifeste ostil contra războiului.

Se vorbește printre comuniști că în apropierea zilelor fixate pentru acest exercițiu, comitetul central va edita un manifest clandestin, care să îndemne populația la manifestări ostile.

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 21.

39

1939 mai 4, (București). Notă referitoare la activitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu ca membru al Comisiei centrale a tineretului comunist din Capitală.

4 mai
Sursă serioasă
Șeful Grupei

Informații referitoare la activitatea tineretului comunist din Capitală

Comisiunea centrală a tineretului comunist din Capitală, compusă din comuniștii: CEAUȘESCU NICOLAE, muncitor, ALEXANDRU RĂDUCANU metalurgist la atelierul „Leonida”, și un tânăr ceferist în curs de identificare a ținut aseară o ședință clandestină în legătură cu activitatea tineretului comunist din Capitală. S-au făcut reproșuri delegatului de la C.F.R. că nu a scos mai mult tineret comunist și lucrători din atelierele Grivița la întrunirea și manifestația muncitorească din ziua de 1 Mai.

S-a hotărât ca pînă Duminică să se țină ședință în fiecare sector din Capitală pentru constituirea comisiunilor raionale ale tineretului comunist. S-a mai arătat că instructorul Partidului Comunist, care conduce munca tineretului comunist din București, a mărit comisiunea tineretului din Capitală cu încă doi membri (o fată și un băiat) pentru ca să se poată desfășura o activitate mai intensă.

Prima ședință a comisiei Capitalei a fost anunțată pentru ziua de 10 Mai, cînd vor participa și doi membri noi, desemnați a face parte din conducere.

Se urmărește de aproape activitatea tineretului comunist și la timp se va raporta orice constatare.

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 1.

40

(1939), București. Notă referitoare la activitatea comunistă desfășurată de tovarășul Nicolae Ceaușescu.

10. CEAUȘESCU NICOLAE, lucrător, originar din comuna Cornești (sic) județul Olt, de ani 21, domiciliat în str. Radu Vodă nr. 1, este cunoscut ca unul ce a desfășurat activitate comunistă de la vîrsta de 14 ani. În anul 1936, a fost arestat de organele Poliției Tîrgoviște pentru propagandă comunistă și fiind înaintat Consiliului de Război al Corpului V Armată, a fost judecat și condamnat la doi ani închisoare, pedeapsă executată la Penitenciarul Doftana, libe-

rindu-se în Decembrie 1938. Deși liberat din închisoare de puțin timp, fiind comunist convins a început să desfășoare din nou activitate comunistă [...]

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1943, f. 5.

41

1940 martie 29, Budapesta. Sinteză asupra situației interne și externe a României întocmită de șeful Statului Major al forțelor armate ale Regatului ungar, pe baza rapoartelor din București trimise de atașatul militar al Ungariei în România, înaintată Ministerului de Externe.

Șeful Statului Major al forțelor armate
ale Regatului Ungar

Strict confidențial!

Nr. 12.827

Rapoartele trimise de atașatul
militar la București

D-lui Ministru de Externe al Regatului Ungariei

1940 martie 29, Budapesta

Budapesta

După cum mi s-a plîns zilele acestea comandantul militar al Bucureștiului, Generalul Argeșeanu, organizațiile și propaganda comunistă s-au răspîdit mai puternic în masele de muncitori industriali din regiunea petroliferă care înconjoară Ploieștiul.

Totodată s-a interesat despre forța mișcării comuniste din Ungaria. Din cauza aceasta pe de o parte, iar pe de altă parte cu scopul de a preîntîmpina sabotajele, regiunea petroliferă a Ploieștiului imobilizează acolo forțe militare puternice. (25 de divizii) [...]

Din ordinul șefului Statului Major al
forțelor armate ale Regatului Ungar
(ss.) indescifrabil

Arh. St. București, colecția Microfilme Ungaria r. 53, c. 893—895 (Magyar Országos Levéltár (Arhiva Națională a Ungariei), A Polgári Kori Központi Kormányhatoságok Levéltára (Kszekcio) Külügyminiszteriumi Levéltárkülügyminiszteri UM K 63 Politikai osztály iratai (Arhivele organelor guvernamentale centrale din perioada capitalismului (secția K) Arhiva Ministerului de Externe (Ministerul de externe) K 63. Actele Serviciului Politic 1940, poziția 27/1).

42

1940 septembrie 11, (București). Notă privitoare la măsurile luate de P.C.R. după dictatul de la Viena.

Notă

11 septembrie 1940

Conducătorii comuniști examinînd situațiunea au ajuns la concluzia:

1. Oamenii care au fost concentrați sînt nemulțumiți, datorită faptului că, după grelele sacrificii impuse țării, pentru înzestrarea armatei și după doi ani de permanentă concentrare, au fost cedate teritoriile însemnate, fără lupte, dove dîndu-se inutile toate pregătirile și jertfele făcute.

2. Muncitorimea și populațiunea de la orase este nemulțumită și din cauza scumpetei articolelor de primă necesitate, rechizițiilor etc.

3. Tăranii sînt profund agitați, deoarece pe lîngă anul rău agricol n-au putut lucra pămînturile din cauza concentrărilor nă li s-au acordat ajutoare etc.

*

În această situațiune, comuniștii sînt hotărîți să continue propaganda printre muncitorii de la C.F.R., industria petroliferă și metalurgică, spre a provoca

greve, agitațiuni, demonstrațiuni etc. împiedicînd, astfel, consolidarea actualului regim.

*

În același scop, intenționează să facă agitații folosind numai nemulțumirile de ordin general, fără a atinge vreo problemă politică spre a nu atrage atenția autorităților.

*

Paralel cu acțiunea de la orașe, comuniștii intenționează să intensifice propaganda la sate, pe tema insuficienței pămîntului, concentrărilor, rechizițiilor, diferenței de prețuri dintre produsele agrare și cele industriale, precum și a faptului că guvernul nu le acordă ajutoare.

*

Comuniștii intenționează să înființeze nuclee la sate, printre țărani săraci, pe care apoi să-și sprijine acțiunea politică.

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 25—26.

43

1940 noiembrie 12, Budapesta. Sinteză a Statului Major al Armatei ungare trimisă Ministerului de Externe referitoare la situația politică din România.

Șeful Statului major din Ministerul de Război
al Regatului Ungar

Nr. 24.051

știri externe

Strict confidențial

Domnului dr. Vörnle Iános deputat extraordinar
și ministru plenipotențiar, va deschide personal

Domnului ministru de externe al Regatului Ungar

Budapesta 1940 noiembrie 12

Budapesta

Am onoare de a aduce la cunoștință domniei voastre și a vă trimite raportul confidențial de mai jos:

România :

Agitațiile și mișcările comuniste au îmbrăcat în ultimele zile forme distincte pronunțate.

Comuniștii au afișat plancarde, la adăpostul întunericului pentru apărarea antiaeriană.

Incidente la piață între țărani și membri ai Gărzii de fier pentru revizuirea prețurilor, s-au produs ciocniri soldate cu morți; cazuri asemănătoare au fost la Timișoara și în alte părți.

Se zice că fostele partide de stînga se asociază cu comuniștii împotriva regimului.

Frecușurile între Antonescu și Garda de fier sînt în creștere.

În discuțiile contradictorii relative la modul sărbătoririi zilei de naștere a regelui, a invins punctul de vedere al Gărzii de fier [...]

Din însărcinarea șefului Statului Major
din Ministerul de Război al Regatului ungar

(ss.) indescifrabilă

Arh. St. București, colecția Microfilme Ungaria, rola 521, c. 707—709.

44

1941 februarie 4, (București). Notă privind măsurile luate de P.C.R. în vederea reluării campaniei de revendicări muncitorești și reînființarea organizației sindicale.

Notă — 4 februarie 1941

Instrucțiuni ale Partidului Comunist

Organizația centrală a Partidului Comunist din România, răspunzând unor rapoarte primite din partea organelor subordonate cu privire la nemulțumiunile care frământă masele muncitorești, a trimis o serie de instrucțiuni potrivit căroră, în măsura posibilităților, să se reinceapă campania de revendicări muncitorești.

Avându-se însă în vedere condițiunile mai dificile de acțiune, dată fiind situația excepțională ca și tendința de militarizare a celor mai multe întreprinderi, acțiunea revendicativă va porni de la cele mai mici doleanțe și începînd cu atelierul și fabrica pentru a cîștiga întregul sector muncitoresc.

În cercurile comuniste conducătoare se discută cu mult interes problema reorganizării sectorului muncitorimii industriale. Aceste cercuri se arată favorabile reorganizării sindicatelor unitare revoluționare care în actualele împrejurări vor conduce mai bine lupta revendicativă și de organizare muncitorească [...]

Așadar, reînființarea organizației sindicale ar putea, în momentele politice actuale, să conducă mai cu folos masele muncitorești din întreprinderi.

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 56/1907—1944, f. 56—57.

45

1942 septembrie 6, București. Ordin al Inspectoratului general al jandarmeriei privind propaganda comunistă.

Secției
comunicat : Posturilor

Ordin de informații nr. 40
din 6 septembrie 1942

Vi se trimite mai jos în copie ordinul de informații nr. 81 din 4 septembrie 1942 al Inspectoratului general al jandarmeriei de care veți lua cunoștință și verifica dacă cele semnalate în ordin sînt reale, raportînd Legiunei rezultatul, pînă la 15 septembrie 1942.

Comandantul Legiunei jandarmi București

Maior (ss.) Aurel Mușetescu

Copie după nota informativă referitoare la noile instrucțiuni date de partidul comunist cadrelor sale :

Notă

1. Partidul comunist a dat membrilor săi următoarele directive și lămuriri: Toate raioanele au sarcina să formeze echipe de șablonare formate pe cît este posibil numai din simpatizanți, recrutați din rîndurile tineretului.

Se vor face inscripții pe perete cu lozinci împotriva sentințelor capitale, precum și cu lozinci în legătură cu boicotarea ajutorului de iarnă al soldatului.

La această acțiune vor trebui să contribuie fără deosebire întregul activ de partid, membri și simpatizanți.

Conducerea partidului a insistat ca orice muncitor cu o cît de simplă legătură cu partidul, să fie pus la munca de șablonare. Aceștia pot confecționa și lipi elichete cu lozinci, mai ales cele cu caracter antigerman și pentru pace.

2. Reluarea cu intensitate a acțiunilor de boicotare a impozitelor excepționale de 4%. În viitor această acțiune generalizată va trebui să vizeze toate impozitele.

Conducerea partidului a cerut întregului activ din țară, să treacă la organizarea acțiunilor concrete de rezistență împotriva impozitelor de tot felul.

Această acțiune de rezistență va trebui organizată în primul rând în jurul familiilor celor mobilizați.

3. În cadrul acțiunii de clarificare în masă, vor trebui introduse cât mai multe date, destinate a sporii încrederea maselor populare în soviete și pentru slăbirea definitivă a curentului filo-german.

În legătură cu această acțiune, conducerea partidului comunist pretinde că din rapoartele ce le dețin din întreaga țară, rezultă că numărul anti-germanilor crește simțitor.

Șeful serviciului jandarmeriei,
(ss.) indescifrabil

F.A.S.M.B., fond 114, dosar 48/1942, f. 3.

46

1943 ianuarie 24, București. Notă privind judecarea comuniștilor de la Arsenalul armatei.

24 ianuarie 1943

Prefectura Poliției Capitalei

Procesul unei organizații comuniste

În ziua de 21 ianuarie a.c. Curtea Marțială a Capitalei a început judecarea procesului organizației comuniste identificată la arsenalul Armatei și la fabrica „Wolff“.

Dezbaterile au continuat și a doua zi, fiind interogați inculpații.

Cu ocazia dezbaterilor s-a observat că inculpații au o atitudine foarte dîră, caracteristică comuniștilor convingși. Și în această organizație, comuniștii care nu au fost ridicați de la domiciliu nu voiesc a-l indica. Majoritatea din ei se serveau de acte false.

Dezbaterile continuă.

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 10.

47

1943 august 14. Raport al comandantului lagărului din Tg. Jiu privind primirea în lagăr a tovarășului Nicolae Ceaușescu.

1943 august 14

Către

Ministerul Afacerilor Interne

Direcția Administrației de Stat

La ordinul D(umnea)voastră no. 31050/1943.

Am onoarea a raporta primirea pentru internare în lagăr a numitului Ceaușescu Nicolae din București.

Se anexează și fișa individuală.¹

Comandantul lagărului

colonel S. Leoveanu

Șeful biroului evidență

locot. D. Comșa

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 39.

¹ Lipsește din dosar.

48

1943 septembrie 22, (București). Decizie a Consiliului de Miniștri prin care se stabilește domiciliu obligatoriu tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru activitate comunistă.

Jurnal nr. 850

Consiliul Miniștrilor

În ședința sa de la 22 septembrie 1943

Luînd în deliberare referatul Domnului Ministru al Afacerilor Interne, înregistrat la nr. 201177/17 septembrie 1943

DECIDE :

Autoriză pe Domnul Ministru al Afacerilor Interne ca pe baza art. 26 din Decretul Lege nr. 236/1941, modificat prin Decretul Lege nr. 490, publicat în Monitorul Oficial nr. 174 din 28 iulie 1943 să stabilească domiciliul obligatoriu persoanelor a căror activitate este de natură a contribui la tulburarea ordinii și liniștei publice, după cum urmează :

10. Ceaușescu Nicolae E. vechi militant comunist, condamnat, periculos pentru ordinea și siguranța statului

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 8.

49

1944 ianuarie 30. Notă referitoare la răspîndirea unui manifest comunist antirăzboinic în Arad.

30 ianuarie 1944

Comuniști,

Urmare buletinului nr. 23 pagina 11, din ziua de 23 ianuarie a.c. prin care semnalăm răspîndirea unor manifeste comuniste la Arad:

Manifestele cuprind un apel al „Comitetului Național de Eliberare“ — noua formulă de acțiune a Partidului Comunist din România — adresat muncitorilor, țărănilor și intelectualilor pentru a lupta împotriva germanilor și a sabota pe orice cale războiul antibolșevic.

Depunem anexat fotocopia manifestului.

Inspectoratul de Poliție Timișoara a luat măsuri pentru descoperirea autorilor.

„Muncitori, țărani și intelectuali antifasciști !

Evenimentele militare și politice au impus popoarelor democratice o hotărîre de a începe lupta pînă la distrugerea completă a bandelor ocupante fasciste hitleriste din Europa.

C. N. de E vă cheamă la luptă pe toți iubitorii de pace și libertate.

Anul 1944 înseamnă pentru întreaga lume o luptă decisivă pînă la eliberarea Europei de sub jugul hitlerist.

Muncitori din fabrici și ateliere organizați-vă pînă nu e târziu. Sabotați totul ce folosește războiului hitlerist. Un șurub prost montat, un minut nelucrat întîrzie mecanismul războiului fascist.

Ceferiști, cuvîntul vostru este hotărîtor, numai de voi depinde dacă ajung sau nu trenurile în șant sau în mina lui Hitler.

Țărani, ascundeți recolta muncii voastre, nu (o) dați lui Hitler.

Intelectuali, voi prin grai și scris înainte pentru o Românie liberă și democratică.

Vrem retragerea trupelor de pe frontul rusesc.“

Arh. St. București, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească, dosar 58/1907—1944, f. 12—13.